

Oplopen gevoelsinflatie drukt consumentenvertrouwen

CONJUNCTUUR

Het consumentenvertrouwen in Nederland is de afgelopen tijd fors gedaald: van gemiddeld 24 punten in het tweede kwartaal van 2018 tot gemiddeld -2 in het eerste en tweede kwartaal van dit jaar (figuur). Op grond van de economische ontwikkelingen zou een hoger vertrouwen mogen worden verwacht. Dit doet vermoeden dat meer psychologische factoren, zoals de recent sterk opgelopen gevoelsinflatie, ook een rol spelen bij de daling van het consumentenvertrouwen. Bij gevoelsinflatie gaat het om prijsstijgingen die huishoudens zeggen te ervaren. Ten opzichte van de reguliere inflatie-indicatoren wegen de prijzen van producten die consumenten regelmatig aanschaffen en afrekenen hierin zwaarder. Het gaat daarbij om aankopen in voedingszaken, winkels, benzinstations, uitgaansleven, vakanties enzovoort.

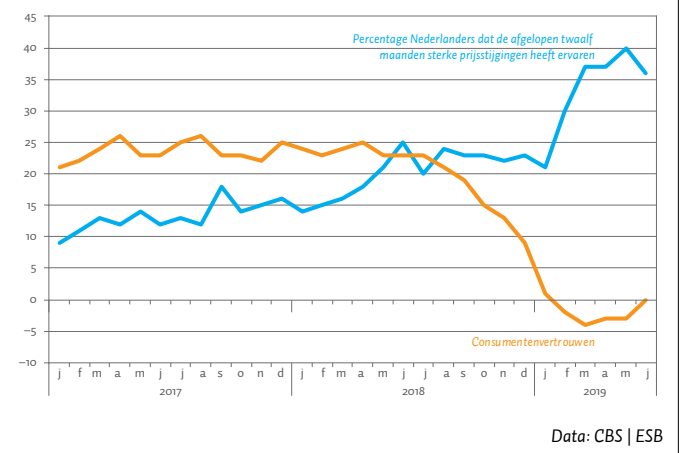
Recentelijk werd de consument geconfronteerd met een flinke verhoging van het lage btw-tarief van zes naar negen procent en een verhoging van de energiebelasting. De maandelijkse enquête van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) onder Nederlandse huishoudens laat zien dat dit niet aan de consument is voorbijgegaan.

De figuur toont voor de periode vanaf januari 2017 het percentage Nederlanders dat bij het CBS aangeeft sterke prijsstijgingen te hebben onderzonden. In de loop van 2018 was al sprake van oplopende gevoelsinflatie, van tien procent van de respondenten die hiervan spreekt in januari tot twintig procent aan het einde van het jaar. In de eerste helft van 2019 verdubbelde deze groep tot veertig procent in mei.

Welke invloed gaat van de gevoelsinflatie uit op het consumentenvertrouwen? Uit onderzoek van De Nederlandsche Bank hiernaar blijkt dat een

sterke stijging van de gevoelsinflatie het consumentenvertrouwen aantast. Zo zal een twintig procentpunt hoger aandeel van mensen dat sterke inflatie ervaart, gepaard gaan met een tien punten lager niveau van consumentenvertrouwen. Dit correspondeert grofweg met een derde van de totale neergang in vertrouwen sedert medio 2018. Via het vertrouwenskanaal zou hierdoor de reële consumptiegroei op jaarbasis tijdelijk met enkele tienden van procentpunten kunnen worden gedrukt. ■ **Ad Stokman** (DNB)

Gevoelsinflatie en consumentenvertrouwen in Nederland

Nederlanders onderschatten rente bij roodstand

GEDRAG

Bijna driekwart van de Nederlanders weet niet welke rente bij roodstand moet worden betaald of schat de rente te laag in. Bij de mensen die rood kunnen staan op hun betaalrekening ligt het percentage dat geen of een te lage rente noemt iets lager dan bij mensen die niet rood kunnen staan.

In een enquête is aan 50.562 respondenten in het representatieve panel van GfK gevraagd of ze rood kunnen staan op hun betaalrekening. Ruim een kwart, 27,7 procent, heeft geen betaalrekening waar dat kan, 46,7 procent kan wel rood staan maar maakt geen gebruik van deze mogelijkheid, en 25,6 procent staat wel eens rood op een betaalrekening.

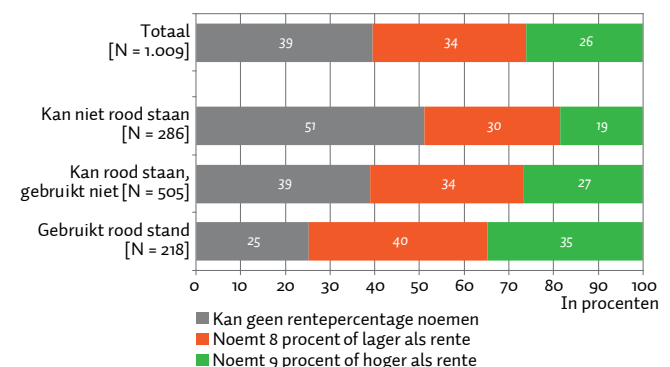
De mogelijkheid om rood te staan hangt samen met de kennis over de rente bij roodstand, blijkt uit een vervolgenquête onder een subset van 1.009 respondenten uit dit panel (figuur). De helft van de mensen die niet rood kan staan, kan geen schatting geven voor de gemiddelde rente per jaar die men moet betalen bij roodstand, wat statistisch significant meer is dan respondenten die wel deze kredietfaciliteit kennen. Driekwart van de mensen die weleens rood staat, noemde wel een rentepercentage.

Uit de enquête blijkt dat veel mensen de rente bij roodstand te laag inschatten. De wettelijk maximale rente per jaar is veertien procent en de meeste banken hanteren bij roodstand een tarief dat daar dicht bij in de buurt zit. Van de vier grootste Nederlandse banken was 9,9 procent het laagste rentetarief ten tijde van het onderzoek. Iets meer dan een kwart van alle respondenten noemt een rentepercentage van negen procent of meer en ruim een derde schat de rente op roodstand te laag in, door acht procent of minder te noemen. Ruim de helft van de respondenten die

een rentepercentage noemt (dus exclusief de groep 'weet niet'), schat de rente op roodstand te laag in. Exclusief de 'weet ik niet'-groep, is er geen verschil in het aandeel dat een correct rentepercentage kan noemen tussen mensen die niet rood kunnen staan, gebruikers en niet-gebruikers van roodstand. Met andere woorden: Nederlanders die wel eens rood staan, schatten relatief net zo vaak de rente te laag in als mensen die niet rood (kunnen) staan.

■ **Wilte Zijlstra** (AFM)

Kennis over roodstand

Steeds vaker werk als WW afloopt

ARBEID

In de huidige krappe arbeidsmarkt komen werkzoekenden makkelijker aan het werk. Dit blijkt uit de stijgende arbeidsdeelname van mensen van wie de WW-uitkering is afgelopen.

Bij 36 procent van de personen bij wie in de eerste helft van 2018 de WW-uitkering afliep, was dit vanwege het bereiken van de maximale duur van de uitkering. Deze groep heeft mogelijk meer moeite om een nieuwe baan te vinden dan andere WW'ers.

De figuur toont hoeveel van deze WW'ers een maand na het aflopen van de uitkering aan het werk zijn, ofwel doordat zij snel werk vonden

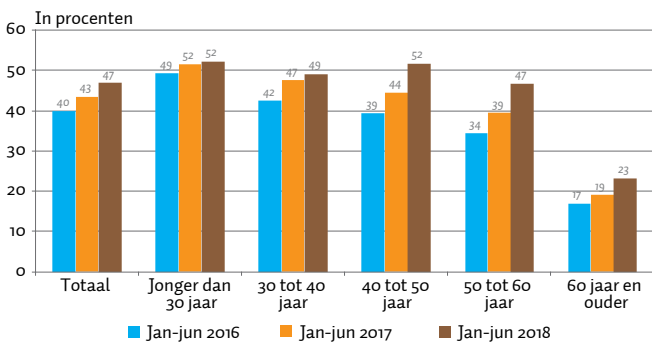
ofwel omdat zij al tijdens de WW-periode weer aan het werk gingen maar onvoldoende verdienden om de uitkering volledig te beëindigen. Het blijkt dat in de eerste helft van 2018 meer mensen werk vanuit de WW vonden dan in voorgaande jaren.

De toename in arbeidsdeelname is met name sterk onder veertigplussers. Oudere WW'ers hebben typisch meer moeite om vanuit de uitkering een nieuwe baan te vinden. In de eerste helft van 2016 had bijvoorbeeld bijna de helft van de dertigminners uiterlijk een maand na het aflopen van de WW-uitkering betaald werk, terwijl dit voor slechts ongeveer een derde van de vijftigers gold en voor slechts een zesde van de zestigplussers.

De afgelopen twee jaar is de achterstand van oudere WW'ers ten opzichte van jongere echter ingelopen. Veertigers waren in de eerste helft van 2018 zelfs even vaak aan het werk als dertigminners. Voor vijftigers is de arbeidsdeelname nog maar vijf procentpunt lager dan die van dertigminners. In tijden van krapte op de arbeidsmarkt lijken werkgevers dus eerder bereid om werkzoekenden met een hogere leeftijd aan te nemen.

Het aandeel werkenden ligt lager bij personen van zestig jaar en ouder. Van hen is minder dan een kwart uiterlijk een maand na uitstroom uit de WW weer aan het werk. Hierbij kan meespelen dat een deel van de zestigplussers binnen afzienbare tijd na uitstroom de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt en de periode tot pensionering financieel kan overbruggen, al dan niet dankzij de speciale IOW-uitkering voor zestigplussers. Ook voor de groep zestigplussers geldt echter dat de uitstroom naar werk vanuit de WW sinds 2016 is gestegen. ■ Erica Maurits (UWV)

Aandeel personen met werk een maand na verlopen maximale duur WW-uitkering

Data: UWV | ESB

Kinderen van migranten verdienen gemiddeld minder

VERDELING

Bij eenzelfde inkomen van de ouders hebben kinderen met een migratieachtergrond gemiddeld een lagere inkomenspositie dan kinderen zonder migratieachtergrond.

De figuur toont de relatie tussen de inkomenspositie van de ouders in 2003 (op de horizontale as) en de gemiddelde inkomenspositie van hun kinderen in 2016 (op de verticale as). De inkomensposities voor de kin-

deren en de ouders zijn weergegeven als een procentuele ordening, waarbij '0' de laagste inkomensklasse weergeeft en '100' de hoogste. De lijnen lopen niet helemaal vlak, zoals je bij perfecte sociale mobiliteit zou verwachten, maar de sociale mobiliteit is voor de meeste groepen wel vrij hoog.

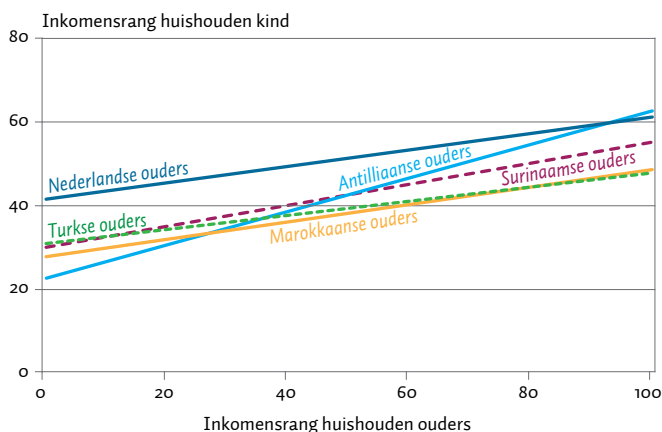
Over vrijwel de hele inkomensverdeling van de ouders, hebben kinderen met een migratieachtergrond gemiddeld een lager inkomen dan kinderen zonder migratieachtergrond. Bij eenzelfde inkomen van de ouders hebben kinderen met een migratieachtergrond gemiddeld dus een lagere inkomenspositie. Voor kinderen met een Marokkaanse migratieachtergrond is dit maar liefst dertien procentieën lager, net als voor kinderen met een Turkse migratieachtergrond. Kinderen met een Surinaamse of Antilliaanse migratieachtergrond komen gemiddeld acht procentieën lager uit, waarbij het verschil groter is bij een lager inkomen van de ouders en kleiner bij een hoger inkomen van de ouders (de lijn is steiler).

Het inkomen dat in de figuur gehanteerd wordt, is het gestandaardiseerde besteedbare huishoudinkomen. Dit is het inkomen van alle leden in het huishouden na aftrek van belastingen en premies en met bijtelling van toeslagen, gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. De analyse geldt voor kinderen geboren in de periode 1983–1988. Zij zijn dus 28–33 jaar in 2016.

De persistentie in de inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond over generaties suggereert dat de inkomensverschillen niet snel zullen verdwijnen.

■ Roel van Elk, Egbert Jongen en Patrick Koot (CPB)

Relatie huishoudinkomen ouders en kinderen

Bron: E. Jongen, R. van Elk, P. Koot et al. (2019) Inkomensongelijkheid naar migratieachtergrond. CPB Policy Brief, 2019/06.

Data: CBS, eigen berekeningen | ESB